

שאלה: רש"י (על בראשית כו, לד) מזכיר כי עשו היה נוהג לצוד נשים ולאנוס אותן. אם רבקה ידעה מזה, מדוע לא ספרה לבעלה יצחק? אילו היה יודע זאת ודאי לא היה מעלה על דעתו לברך את עשו ולא יעקב! ואז לא היו זקוקים למעשה מרמה שיעקב יתחפש כאילו הוא עשו ולבוא במקומו.

תשובה: בספר "הכתב והקבלה" (על בראשית כז, טז) מתרץ זאת ואומר: "כמה מן הצער והיגון היו מביאים בזה אל יצחק, בהודיעם לו שיש לו בן שהתנכר לאביו שבשמים". כלומר צריכים לשקול יפה מה התועלת אם מספרים לאבא שהבן שלו מקולקל. אשה נאמנה מגינה על בעלה, שומרת על בריאותו, מסתירה ממנו מידע שעלול להזיק לו נפשית.

וכן מצאנו כי התורה מספרת לנו כי עשו זמם בלבו "יקרבו ימי אבלי ואהרגה את יעקב אחי" (בראשית כז, מא). איך שהוא זה נודע להאם רבקה ומיד פעלה להרחיק את יעקב מן הבית, ואפילו לשלח אותו לחוץ לארץ, כדי להציל את חייו. ולכן פנתה אל בעלה יצחק בסיפור יצירתי (ספר בראשית פרק כז):

(מב) וַיִּגַד לְרַבְקָה אֶת דְּבַרֵי עֵשָׂו בְּנֵה הַגָּדֹל, וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו: הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מֵתַנַּחֵם לָךְ לְהַרְגֶךָ:

(מג) וַעֲתָה בְנֵי, שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרוּחַ לָךְ אֶל לְבַן אָחִי חֲרָנָה:

(מד) וַיִּשְׁבֹּת עִמּוֹ יָמִים אַחַדִּים עַד אֲשֶׁר תִּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ:

(מה) עַד שׁוּב אִף אָחִיךָ מִמֶּךָ וְשָׂכַח אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ, וְשַׁלַּחְתִּי וְלִקַּחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֲשַׁפֵּל גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד?:

(מו) וַתֹּאמֶר רַבְקָה אֶל יִצְחָק: קִצְתִּי בְּחַיֵּי מִפְּנֵי בָנוֹת חַת, אִם לֵקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבָּנוֹת חַת כְּאֵלֶּה מִבָּנוֹת הָאָרֶץ, לָמָּה לִּי חַיִּים?:

בעקבות תלונה זו השתכנע יצחק שכך, ואף הסכים לשלוח את יעקב לחוץ לארץ: (ספר בראשית פרק כח):

(א) וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיִּצְוֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבָּנוֹת כְּנָעַן:

(ב) קוּם לָךְ פְּדָנָה אָרֶם בֵּיתָה בְּתוֹאֵל אָבִי אִמָּךְ, וְקַח לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבָּנוֹת לְבַן אָחִי אִמָּךְ:

(ג) וְאֵל שְׁדֵי יְבָרַךְ יִפְרָךְ וְיִרְבֶּךָ וְהֵייתָ לְקָהָל עַמִּים:

(ד) וַיִּתֵּן לָךְ אֶת בְּרַכְתּוֹ אֲבָרְכֶם לָךְ וְיִלְזַרְעֶךָ אֶתְּךָ לְרִשְׁתֶּךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:

(ה) וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַיִּלְךָ פְּדָנָה אָרֶם אֶל לָבֵן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רַבְקָה אִם יַעֲקֹב יַעֲשֶׂוּ:

כלומר היא לא סיפרה לבעלה את האמת, שהבן שהוא אוהב, עשו, הוא נוכל ורע וחשוד על הרצח. הרי אשה זו עשתה כל מאמץ להציל את בעלה ממידע המצער, כיון ששקלה בדעתה שאין תועלת בזה, לא יוכל יצחק למנוע את המזימה של עשו.

*

כך מצאנו גם כן כי כל השנים שיעקב היה במצרים, יוסף נמנע מלהיות לבד עם אביו "בארבע עינים", שמא ישאל אותו אביו: "איך הגעת למצרים? והרי אני שלחתי אותך אל דותן שבארץ ישראל!" (פסקתא רבתי, ג, מה). וגם כל השנים שהיה יוסף סגן-המלך במצרים, לא שלח לאביו מכתב על מקום הימצאו, ולא שלח שליח להודיע לו (מדרש לקח טוב, בראשית כט, כה). כי בזה יאלץ להודיע לו בשורה רעה איזה סוג בנים יש לו, שמוכרים את אחיהם לעבדות.

יותר מזה, בעת המכירה של יוסף, ידע מזה בנימין האח הקטן. ואע"פ כן שמר סוד ולא גילה לאביו (מדרש תהלים טו, ו), כדי למנוע ממנו צער על קלקול האחים. ואמנם הצטער יעקב על העדר של בן אחד (יוסף), אבל אם ידע מה עשו עשרה אחים, הרי יצטער פי עשר.

כן מצאנו כי אברהם אבינו כשיצא לדרך לעקוד את יצחק, לא גילה סודו לאשתו שרה. אדרבה, לפני יציאתו לדרך הודיע לה שהילד יסע ללמוד במרחקים. כנראה כעבור הזמן היא תתרגל להיעדרו לאט לאט, ולא תבוא לה כזעזוע מידי.

מכל זה לומדים אנו שגם אשה גם בעל [זה לזה], גם בן גם בת [להוריהם], גם אב וגם אם [לבנם ולבתם] לא צריכים לגלות את הכל. אדם חכם שוקל מה הריחוק ומה ההפסד. אין תועלת לצער את האדם האחר, כשזה כבר לא יביא לשום שינוי מעשית. רבקה ידעה כי גם אם תספר ליצחק על תעוועי עשו, הבן

הזה היה כה מושרש בנכלים וברשעות, שידעה שאין בכחו של יצחק לשנות אותו, ולכן טוב להשאיר אותו בתמימותו.

לפעמים עדיף לא לדעת את הכל.